

แรงงานต่างด้าวในประเทศไทยก่อนเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

นายชาญวุฒิ แดงอร่าม
นายปกครอง สนิท
นายพุดิพงศ์ แก้วเพียงเพ็ญ
นายภาณุวัฒน์ บัวอ่อนยศ
นายสุเทพ กล่อมเอี่ยม
นายอุซุกร พิมพ์สิน

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ช่องทางที่แรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติเข้าสู่ประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนแรงงานต่างด้าวกับรายได้ และลักษณะงานที่แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงาน และแบบรูปการทำงานของแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ ในจังหวัดที่มีแรงงานต่างด้าวมากที่สุดในแต่ละภูมิภาค โดยศึกษาพื้นที่ 6 ภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยผสมระหว่างวิธีการเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อสัมภาษณ์นักวิชาการแรงงานชำนาญการในแต่ละภูมิภาค ข้อมูลเชิงปริมาณรวบรวมจากข้อมูลสถิติจากเว็บไซต์ ของสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน และขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากสำนักบริหารแรงงานต่างด้าวฯ และสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นโดยการเลือกแบบคัดเลือกเข้า และการจัดกลุ่มพร้อมกันหลายตัวแปร รวมถึงการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า แรงงานต่างด้าวทั้ง 3 สัญชาติ ที่เข้าสู่ประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 - 2557 ภาพรวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นส่วนใหญ่ แต่มีบางช่วงปีที่มีการเปลี่ยนแปลงของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาลดลง ได้แก่ จุดผ่านแดนไทย-เมียนมาร์ ช่วงปี พ.ศ. 2556 - 2557 มีการเข้ามาของแรงงานต่างด้าวลดลงจาก 413,510 คน เป็น 366,099 คน จุดผ่านแดนไทย-กัมพูชา มีแรงงานที่เข้ามามากที่สุดในปี พ.ศ. 2555 คือ 72,943 คน จากนั้นลดลงในปี พ.ศ.2556 คือ 58,942 คน และเพิ่มขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. 2557 คือ 68,959 คน และจุดผ่านแดนไทย - ลาว มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นของแรงงานต่างด้าวทุกปี โดยเฉพาะช่วงปี พ.ศ. 2554 - 2555 ที่มีการเพิ่มขึ้นของแรงงานต่างด้าวมากกว่า 7,294 คน เป็น 16,754 คน ส่วนในช่วงปี พ.ศ. 2556 - 2557 มีอัตราการเพิ่มขึ้นของแรงงานต่างด้าวที่ลดลง โดยแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาร์เข้าสู่ประเทศไทยมากที่สุดที่จุดตรวจสะพานมิตรภาพไทย-พม่า จังหวัดตาก รองลงมาคือ ด่านตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดระนอง และจุดตรวจสะพานปลา (ปากน้ำ) จังหวัดระนอง ตามลำดับ สัญชาติลาวเข้าสู่ประเทศไทยมากที่สุดที่จุดผ่านแดนถาวรช่อง

เมื่อก่อน จังหวัดอุบลราชธานี รองลงมาคือ จุดผ่านแดนถาวรสะพานมิตรภาพ 2 จังหวัดมุกดาหาร และด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าลี่ จังหวัดเลย ตามลำดับ สัญชาติกัมพูชาเข้าสู่ประเทศไทยมากที่สุดที่จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก จังหวัดสระแก้ว รองลงมาคือ จุดตรวจถาวรบ้านแหลม และจุดตรวจถาวรบ้านผักกาด จังหวัดจันทบุรี ตามลำดับ

การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนแรงงานและ GPP 4 ภาคอาชีพ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 - 2555 พบว่า GPP ก่อสร้างมีความสัมพันธ์กับจำนวนแรงงานต่างด้าวมากที่สุด ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .667 และมีสมการทำนายในรูปคะแนนดิบ $Y = 376.401 + 1.165 X$

การจัดกลุ่มเพื่อหาลักษณะเด่นของแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ ว่ากระจายตัวไปในจังหวัดใด และภาคกิจการใด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 - 2554 พบว่า แบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มเมืองศูนย์กลาง มี 1 มหานคร คือ กรุงเทพมหานคร

กลุ่มที่ 2 กลุ่มอุตสาหกรรม มี 7 จังหวัด ได้แก่ สมุทรปราการ ปทุมธานี สมุทรสาคร พระนครศรีอยุธยา ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา

กลุ่มที่ 3 กลุ่มแรงงานนอกภาคอุตสาหกรรม มีจำนวน 68 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดที่เหลือทั้งหมด

การวิเคราะห์แบบรูปการทำงานของแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติในจังหวัดที่มีความโดดเด่นที่สุดของแต่ละภูมิภาค พบว่า

1) กรุงเทพมหานคร สัญชาติเมียนมาร์ประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรมมากที่สุด โดยเฉพาะอาชีพผลิตหรือจำหน่ายเสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นเพศชายและเพศหญิงจำนวนใกล้เคียงกัน สัญชาติลาวประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรมมากที่สุด โดยเฉพาะอาชีพผลิตหรือจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง สัญชาติกัมพูชาประกอบอาชีพภาคก่อสร้างมากที่สุด เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง

2) ปริมณฑล: จังหวัดสมุทรสาคร สัญชาติเมียนมาร์ประกอบอาชีพภาคเกษตรมากที่สุด โดยเฉพาะอาชีพต่อเนื้อประมงทะเล เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย สัญชาติลาวประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรมมากที่สุด โดยเฉพาะอาชีพจำหน่ายผลิตภัณฑ์โลหะ เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และสัญชาติกัมพูชาประกอบอาชีพบริการมากที่สุด โดยเฉพาะอาชีพการให้บริการต่างๆ เป็นเพศหญิงและเพศชายจำนวนใกล้เคียงกัน

3) ภาคกลาง: จังหวัดชลบุรี สัญชาติเมียนมาร์ประกอบอาชีพภาคเกษตรมากที่สุด โดยเฉพาะเกษตรและปศุสัตว์ เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง สัญชาติลาวประกอบอาชีพภาคบริการ

มากที่สุด โดยเฉพาะอาชีพค้าส่ง ค้าปลีก แผงลอย เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง และสัญชาติกัมพูชา ประกอบอาชีพก่อสร้างมากที่สุด เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง

4) ภาคเหนือ: จังหวัดเชียงใหม่ สัญชาติเมียนมาร์ ประกอบอาชีพภาคก่อสร้างมากที่สุด เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง สัญชาติลาวและกัมพูชา มีจำนวนน้อยมากไม่ถึงร้อยละ 1

5) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง 3 สัญชาติประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรมมากที่สุด ในอาชีพผลิตหรือจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม โดยสัญชาติเมียนมาร์และลาว แรงงานเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนสัญชาติกัมพูชาจะเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง

6) ภาคใต้: จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้ง 3 สัญชาติประกอบอาชีพภาคเกษตรมากที่สุด โดยสัญชาติเมียนมาร์ประกอบอาชีพเกษตรและปศุสัตว์มากที่สุด เป็นเพศชายมากกว่าหญิง สัญชาติลาว และกัมพูชาประกอบอาชีพกิจการที่ต่อเนื่องจากเกษตรมากที่สุด เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง

ผลการวิจัยดังกล่าว จึงเสนอแนะให้ รัฐบาลควรกำหนดนโยบายและแนวทางเตรียมรับมือกับแรงงาน หลากหลายสัญชาติที่จะเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นภายหลังการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ควรจัดทำฐานข้อมูลและเส้นทางการเดินทางเข้าเมืองของแรงงานให้มีความละเอียดมากขึ้น เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบข้อมูลและบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: แรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ แบบรูป